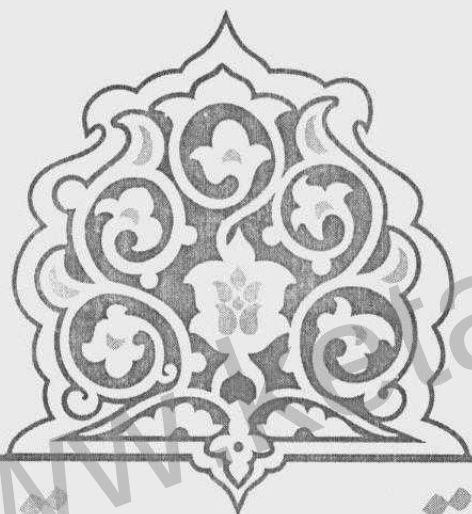

در دامن شریعت

احمد یوسف پور

سرشناسه	: یوسفپور، احمد، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: تربیت برتر در دامن شریعت/ احمد یوسفپور.
مشخصات نشر	: تهران : نشاء، ۱۳۹۶.
مشخصات طاهری	: ۳۶۶ ص:؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ سم.
شابک	: 978-964-91819-8-1 : ۲۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۵۴] : ۲۶۱۰ : همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: اسلام و آموزش و پرورش
موضوع	: Islamic education
موضوع	: تربیت خانوادگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Domestic education -- Religious aspects -- Islam*
موضوع	: تربیت اخلاقی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Moral education-- Religious aspects -- Islam
موضوع	: تعلیمات دینی اسلامی برای کودکان
موضوع	: Islamic religious education of children
موضوع	: والدین و کودک -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Parent and child -- Religious aspects -- Islam
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ی۹۲/۱۸: B۲۲۰
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۲۸۲۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۰۹۸۴۰

نام کتاب	: تربیت برتر در دامن شریعت
نویسنده	: احمد یوسفپور
صفحه‌آرا	: طیبیه رسولی
طراحی جلد	: علیرضا پوراکبری نائینی
چاپ و صحافی	: روز
تیراژ	: ۱۰۰۰ نسخه
نویت چاپ	: اوّل - ۱۳۹۷
قیمت	: ۲۰۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۹۱۸۱۹-۸-۱

کلیه حقوق محفوظ است

آدرس پستی: ۱۸۵۵ ۸۳۳۸۷۵ - تلفن همراه: ۰۹۱۹۱۱۲۱۳۵۱

فهرست

۱	پیشگفتار.....
۵	بخش اول: تربیت از دیدگاه اسلام.....
۶	تربیت کودک در اسلام.....
۱۱	چگونه اسلام به تربیت کودک اهمیت می‌دهد؟!.....
۱۴	تبیین ابعاد تربیت کودک در نظام خانواده از دیدگاه اسلام.....
۱۶	حقوق کودک در خانواده.....
۱۹	ابعاد تربیت کودک در اسلام.....
۱۹	۱. تربیت جسمانی و عقلانی.....
۲۱	۲. تربیت دینی و اخلاقی.....
۲۳	۳. تربیت اجتماعی.....
۲۶	راهبردهای تربیت دینی فرزندان.....
۲۷	تقویت باورهای مذهبی.....
۳۰	نظارت مستمر در آموزش.....
۳۳	بخش دوم: تربیت عبادی کودک.....
۳۵	تربیت عبادی کودکان.....
۳۶	توجه به سرنوشت کودکان پیش از تولد.....
۴۲	توجه به سرنوشت کودکان بعد از تولد.....
۴۴	تربیت عبادی کودکان در دوران خردسالی.....
۴۹	اسانسازی در کودکان.....
۵۴	توجه دادن متربی به نعمت‌های الهی.....

نقل داستان‌های جذاب درباره عبادات به‌ویژه نماز.....	۵۵
ارتباط کودکان با اماکن مذهبی.....	۵۵
توجه به مسائل عبادی توسط والدین و مربیان و مشاهده عینی کودک.....	۵۹
تثیر دادن به کودک با وضو.....	۶۱
تثیر دادن به کودک در حال نماز.....	۶۲
ضرورت بیان فلسفه اعمال عبادی در حد درک کودکان.....	۶۴
والدین و تعلیم و تربیت مسائل دینی و عبادی کودکان.....	۶۸
نکات ضروری برای موفقیت در امر تربیت عبادی.....	۷۵
بخش سوم: نقش والدین در تربیت فرزند.....	۷۹
بهترین و بدترین والدین از نگاه پیامبر اکرم (ص).....	۸۱
بهترین و بدترین زنان.....	۸۱
بهترین مادران.....	۸۳
نقش والدین در تربیت کودک.....	۸۶
بخش چهارم: روش و راهکارهای تربیت فرزند.....	۹۱
تربیت.....	۹۳
روش‌های تربیت کودک.....	۹۴
الف) روش‌های تربیت جسمانی و عقلانی.....	۹۴
ب) روش‌های تربیت دینی و اخلاقی.....	۹۷
ج) روش‌های تربیت اجتماعی.....	۹۸
اصول و مبانی تربیت و آموزش مسائل دینی.....	۱۰۷
۱- فطری بودن مسائل دینی.....	۱۰۷
۲- اختیاری بودن مسائل دینی.....	۱۰۸
۳- آموزش تدریجی مسائل دینی.....	۱۱۰

فهرست

- ۴- نظارت و مراقبت ۱۱۲
- ۵- راستی و صداقت ۱۱۲
- ۶- پرهیز از امر و نهی ۱۱۳
- ۷- پرهیز از عیبجویی و ممرز نشی ۱۱۳
- روشن‌ها و شیوه‌های انتقال مفاهیم دینی ۱۱۴
- ۱- روش الگوپذیری ۱۱۴
- ۲- روش تشویق ۱۱۶
- ۳- شیوه احترام و تکریم شخصیت فرزندان ۱۱۷
- ۴- داستان و قصه‌گویی ۱۱۸
- ۵- روش محبت ۱۲۱
- ۶- روش تذکر ۱۲۲
- ۷- روش موعظه ۱۲۳
- ۸- ذکر امثال و تشبیه ۱۲۵
- ۹- روش عبرت ۱۲۷
- ۱۰- روش یادآوری نعمت‌های الهی ۱۲۷
- ۱۱- تکرار و تلقین ۱۲۹
- ۱۲- مشاهده، تجربه و تعقل ۱۳۰
- ۱۳- برقراری ثواب و عتاب برای اعمال ۱۳۲
- روشن‌های تربیت کودک از منظر امام علی (ع) ۱۳۲
- ۱- تربیت از طریق الگوسازی ۱۳۳
- ۲- تربیت از طریق محبت ۱۳۶
- ۳- تربیت از طریق موعظه، پند و توبیخ ۱۳۸
- ۴- تربیت از طریق داستان ۱۴۰

فهرست

- ۵- تربیت از طریق تشویق ۱۴۳
- ۶- تربیت از طریق تنبیه ۱۴۶
- ۷- تربیت از طریق عادت دادن ۱۴۸
- ۸- تربیت از طریق امریه معروف و نهی از منکر ۱۵۰
- ۹- تربیت از طریق دعا و نیایش ۱۵۱
- ۱۰- تربیت از طریق استفاده از مثل ۱۵۴
- الف- بلا تکلیفی روانی چیست؟ ۱۵۶
- ب- اضطراب در کودکان ۱۵۸
- پ- تأثیر نور آبی بر کاهش استرس ۱۶۰
- ت- دلایل بدخواهی کودکان، کابوس و وحشت شبانه ۱۶۱
- ج- کج خلقی کودکان ۱۶۲
- ح- احترام به کودکان ۱۶۲
- خ- چگونه به کودک خود نه بگوییم ۱۶۳
- د- همیشه به قولتان عمل کنید ۱۶۴
- و- داد زدن ممنوع ۱۶۵
- راهکار مناسب در تربیت فرزند برای والدین ۱۶۵
- رفتار اشتباه والدین ۱۷۱
- بخش پنجم: رشد و تربیت فرزند ۱۷۳
- دنیای کودکی ۱۷۵
- تا هفت سالگی کودک ۱۷۸
- شخصیتی که در جستجوی خویشاوند است ۱۸۳
- برای بر کوشمیزی کودک می افزاید ۱۸۵
- بازی های دستجمعی زندگی در جامعه را به کودک می آموزد ۱۸۶

فهرست

- ۱۸۷..... نخستین جدائی سن کودکان
- ۱۸۹..... روزهای اول چه رفتاری باید در پیش گرفت؟
- ۱۹۰..... از کجا بدانیم که کودک به کودکان خو گرفته یا نه؟
- ۱۹۰..... چرا باید کودک را به کودکان فرستاد؟
- ۱۹۱..... در مقابل کودکی که سایر بچه‌ها را کتک می‌زنند چه باید کرد؟
- ۱۹۲..... آغاز ورود به دبستان
- ۱۹۳..... لکنت زبان
- ۱۹۵..... بخش ششم: تعلیم و تربیت، پاداش و تنبیه
- ۱۹۷..... تشویق و تنبیه کودکان
- ۱۹۹..... آثار تشویق و تنبیه در اصلاح و تربیت فرزندان
- ۱۹۹..... پاداش و تنبیه در نظام تربیتی کودک و نوجوان
- ۲۰۴..... تعریف تشویق
- ۲۰۴..... افراط و تفریط در تشویق
- ۲۰۴..... تشویق و اهمیت آن در یادگیری
- ۲۰۸..... راهب‌های نامناسب تشویق کودک
- ۲۰۹..... انواع خطاهای تشویقی
- ۲۰۹..... راهکارهای کم رنگ کردن خاطرات بد
- ۲۱۰..... سه روش ایجاد صمیمیت با کودک
- ۲۱۱..... تشویق در چه صورتی مؤثر می‌افتد یا نمی‌افتد؟
- ۲۱۳..... تعریف تنبیه
- ۲۱۳..... افراط و تفریط در تنبیه
- ۲۱۵..... تنبیه و اهمیت آن در یادگیری
- ۲۱۸..... شرایط تنبیه در تربیت کودک و نوجوان

فهرست

۲۲۶	تنبیه در چه صورتی مؤثر می‌افتد یا نمی‌افتد؟
۲۲۹	نتایج و اثر نامطلوب تنبیه
۲۳۱	راهکارهایی برای والدین
۲۳۵	انواع تنبیه
۲۳۶	۱- تنبیه انتقاسی
۲۳۹	۲- تنبیه اصلاحی و بازدارنده
۲۴۲	۳- تنبیه برای انحراف و عبرت‌آموزی دیگران
۲۴۷	منابع

www.ketab.ir

تربیت در طول تاریخ مورد توجه نوع بشر بوده و دغدغه تربیت افراد آدمی در تمام جوامع، از جوامع ابتدایی و انسان‌های اولیه گرفته تا جوامع متمدن و انسان‌های فرهیخته، وجود داشته است. اگرچه تربیت در میان اقوام مختلف و در سیر تاریخی‌اش، ظهور و بروز متفاوتی داشته و به شیوه‌های مختلف اعمال گردیده، لکن تجلی تمامی این اقدامات، گویای درک انسان‌ها از ضرورت تربیت بوده است؛ این ضرورت و نیاز از سوی ادیان الهی که برای تربیت و هدایت بشر در برهه‌های مختلف زمانی فرستاده شده‌اند نیز مورد توجه واقع شده و مفاهیم تربیتی در هر یک از آن‌ها مصمّم نظر قرار گرفته است.

تربیت شایسته کودک در این زمانه، دغدغه ذهنی بسیاری از والدین و مربیان سرزمین اسلامی‌مان می‌باشد؛ به گونه‌ای که آنان را

در جست‌وجوی منابعی که در مسیر تربیت یاری‌شان کند، به تلاش و تکاپو واهی دارد. از منابع مناسبی که می‌تواند محل رجوع دست‌اندرکاران تربیتی قرار گیرد منابع اسلامی است؛ چراکه اسلام به عنوان آخرین و کامل‌ترین دین، به مانند تمامی ادیان الهی بحث تربیت انسان را مغفول نگذاشته. و تمامی منابع این دین و به‌طور عمده دو منبع قرآن و نهج‌البلاغه سرشار از مفاهیم و اشارات تربیتی می‌باشند، که نیازمند تبیین و ترویج‌اند. براین‌اساس، در این کتاب، دو منبع ارزشمند اسلامی یعنی قرآن و نهج‌البلاغه به‌طور خاص و منابع دیگر که از کتب معتبر اسلامی است، برای یافتن اصولی در راستای تربیت فرزند، مورد توجه قرار گرفته و هدف اصلی تربیت اسلامی واقع شده است.

داعیه ما این است که اسلام به عنوان کامل‌ترین دین که بعد از آن دین و پیامبر جدیدی نخواهد آمد، قدرت و توانایی آن را دارد که پاسخگوی مسائل امت اسلامی از جمله مباحث تربیتی باشد. همچنین بر پایه تعیمات قرآن و دیگر منابع اسلامی، به ویژه آیه شریفه ﴿خلق کتب الله لاغلبن انا ورسلي ان الله قوي عزيزه﴾ (مجادله: ۲۱) سرانجام روزی فراخواهد رسید که این نظام عالم‌گیر شود و گستردگی و شمول آن به همه اقطار جهان ما برسد و این بدان معناست که در نظام کلی و جامع الاطراف تعلیم و تربیت اسلامی آن ظرفیت و پذیرش هم وجود دارد که بتواند علاوه بر پاسخ‌گویی به

نیازهای کل جوامع اسلامی، به نیازهای کل جامعه بشری نیز پاسخ گوید. (حسینی، ۱۳۷۹، ص ۲۵)

دین اسلام به مباحث و جنبه‌های مختلف تربیت نظر دارد. گرایش انسان به تربیت فرزند، ناشی از چندین نیاز است؛ اول این که انسان از نظر عاطفی و روانی نیاز به زندگی با هم‌نوعان خود دارد و زندگی در تنهایی و به دور از دیگران، او را دچار مشکلات روحی و روانی فراوانی می‌کند؛ ازسوی دیگر انسان نیازها و احتیاجاتی دارد که بدون تعاون و تشریک مساعی با دیگران نمی‌تواند آنها را برآورده کند، بنابراین، ناچار است با دیگران همراهی و همکاری کند، تا هم به دیگران نفع برساند و هم از منافع آنها برخوردار گردد و درنهایت این که، بسیاری از توانمندی‌های انسان مانند هوش، استعداد، زبان و... در فرایند اجتماعی و تعاملات بین فردی ظاهر می‌شود و رشد و گسترش می‌یابد. اسلام نیز بر پایه این نیاز طبیعی و فطری انسان، آموزه‌هایی دارد، که اگر از همان دوران کودکی، فرد براساس این آموزه‌ها تربیت شود، در هم‌زیستی با دیگران دچار مشکل نشده، و جامعه نیز با وجود چنین افراد تربیت‌شده‌ای، در مسیر رو به پیشرفت خود با موانع کمتری روبه‌رو خواهد شد.

امام خمینی (ره) نیز به این مهم تأکید کرده و می‌فرمایند:
«مهم این است که شما بتوانید اولادها را خوب تربیت کنید. شما بچه‌های خودتان را خوب تربیت کنید، این بچه‌ها هستند که

کشوری را نجات می‌دهند. باید در دامن شما اینها سالم بار
بیایند. (تربیت کودک در اسلام، ۱۳۸۰)

امام علی علیه السلام درباره تفاوت‌های آدمیان می‌فرمایند:
علت تفاوت‌های میان مردم، گوناگونی سرشت آنان است؛
زیرا آدمیان در آغاز، ترکیبی از خاک شور و شیرین، سخت و
نرم، بودند. پس آنان به میزان نزدیک بودن خاکشان با هم
نزدیک، و به اندازه دوری آن از هم دور و متفاوتند. یکی
زیباروی و کم خرد، دیگری بلندقامت و کم همت، یکی زشت
روی و نیکوکار، دیگری کوتاه قامت و خوش فکر، یکی پاک
سرشت و بد اخلاق، دیگری خوش قلب و آشفته عقل، و آن
دیگری سخوری دل آگاه است. (نهج البلاغه، خطبه ۲۳۴)

توجه به تفاوت‌های فردی از اصول اولیه و مهمی است که در
تربیت کودکان باید مدنظر قرار گیرد. مربی و والدین در سیر مراحل
تربیت فرزند و مربی خود باید این تفاوت‌ها را مد نظر قرار دهند و
با شناخت کامل از ویژگی‌ها، توانمندی‌ها، شخصیت و شرایط کودک
در جهت تربیت او اقدام کنند؛ آنها باید در جریان تربیت به این امر
توجه داشته باشند که ممکن است بهره هوشی (IQ) کودکی ۹۰ و
کودک دیگر ۱۳۰ باشد؛ یک کودک بیرون‌گرا باشد و راحت‌تر با
دیگران رابطه برقرار کند و کودک دیگر درون‌گرا باشد و ارتباط
برقرار کردن با دیگران برای او مشکل باشد و...؛ به همین منظور،
باید گام‌های کودک را متناسب با توانمندی‌های او انتخاب کنند و

بیشرفتش را متناسب با خود کودک و نه در مقایسه با سایر کودکان بسنجد و برنامه‌هایی برای کودک در نظر بگیرند که از انعطاف بیشتری برخوردار باشد.

تربیت هر انسانی از ابعاد مختلفی قابل بررسی است که از جمله آنها، تربیت دینی می‌باشد. تربیت دینی فرزندی یک ضرورت است، کسانی که تربیت کودکان و نوجوانان خود را از وظایف خویش به حساب نمی‌آورند و بیشتر به امور روزمره خود می‌پردازند، باید منتظر پیامدهای این بی‌توجهی‌ها باشند.

یکی از دلایل مهم آسیب‌های فردی و اجتماعی که در آینده در افراد به وجود می‌آید، بی‌توجهی و غفلت در تربیت دینی در دوره کودکی و نوجوانی است.

با این استدلال که حضرت علی علیه السلام درباره تربیت‌پذیر بودن کودک و نوجوان به امام حسن علیه السلام می‌فرماید:

«إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدِثِ كَالْأَرْضِ الْخَالِيَةِ مَا أَلْقَى فِيهَا مِنْ شَيْءٍ قَبْلَهُ»؛

(سیدرضی، ۱۴۱۴، نامه ۳۱) قلب نونهال مانند زمین خالی است که هر تخمی در آن افشاندن شود می‌پذیرد.

آنچه باید بدان توجه داشت و کتاب تربیت برتر در دامن شریعت نیز در پی آن می‌باشد، این است که آموزش مفاهیم دینی نیز مانند هر علم دیگری نیاز به شناسایی و به‌کارگیری اصول و روش‌های صحیح، کارآمد و مؤثر دارد. لذا، همان‌گونه که شناخت خصوصیات و توانایی‌های کودکان در آموزش مفاهیم دینی امری

مسلم است، شناخت اصول و روش‌های مربوط به آموزش مفاهیم دینی کودکان نیز ضرورت دارد. بدین ترتیب، اگر آموزش مفاهیم دینی کودکان بدون توجه به اصول و روش‌های صحیح آموزشی انجام پذیرد، مصداق این سخن امام صادق (ع) خواهد بود که: ﴿الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ لَا يَزِيدُهُ سُرْعَةُ السَّيْرِ إِلَّا بُعْدًا﴾ (کلینی، ۱۴۰۷، ۴۳/۱). از این رو، هدف اصلی کتاب تربیت برتر در دامن شریعت دستیابی به اصول و روش‌های آموزش مفاهیم دینی به کودکان با مروری بر آیات و روایات اسلامی، نظرات دانشمندان تعلیم و تربیت و نیز اندیشمندان اسلامی است.

احمد یوسف پور

اسفندماه ۱۳۹۶